

entrevista

Domènec Moli i Serra (Figueres, 1933) ha estat responsable de la impressió i edició de centenars de llibres i de moltes revistes, en què ha col·laborat freqüentment amb una visió crítica i incisiva que li va comportar censures en l'època franquista i maldecaps en períodes posteriors. És clarividenc i directe, polifacètic, ja que a més de periodista és escriptor i un dels principals responsables dels Premis Literaris Ciutat d'Olot durant una trentena d'anys. Ha fet de crític d'art, ha escrit diverses monografies d'artistes i multitud de presentacions en catàlegs i revistes. És un gran amant dels fogons, i autor, així mateix, d'obres en aquest camp; també és caçador de perdius, i en algun període de la seva vida ha fet de pagès.

Domènec Moli *sempre rodejat de papers*

JOAN SALA > TEXT

SALVADOR COMALAT > FOTOS

«Sempre m'ha agradat escriure. Ha estat una dèria que tinc des de petit, i semblava que havia de seguir el camí habitual, que era estudiar filosofia i lletres, però no ho vaig fer, i me'n vaig anar durant uns anys a fer de pagès al mas de l'avi, on tenia temps per pensar i per escriure».

>> A dalt, Domènec Moli, Vázquez Montalbán i Jordi Pujiula, en la presentació del llibre de Moli *A la recerca de la cuina garrotxina, per les fires de sant Lluç de 1983*. A baix, en una barca a Cadaqués, amb una persona no identificada, Marta Aubert, la seva esposa, Domènec Moli, el pescador Perric, el pintor Frederic Comelles, i una altra persona tampoc identificada.

Va néixer a Figueres, però passa la seva infància a Vilafant...

—Els meus primers records són del mas Serra de Vilafant, a casa de l'avi matern, que em va fer de pare. No recordo el meu pare, ja que el van enviar al front

el 1936, quan jo tenia tres anys, i ja no en va tornar. Vam anar a casa dels avis fins al 1940, i l'única fotografia que tinc amb el pare és a l'eixida dels mas, i em té als braços. El meu pare es deia Joan Moli i Marmaneu, i era figuerenc, com la mare, que es deia Maria Serra Illa. Durant la guerra vam estar més

segurs al mas, ja que bombardejaven sovint Figueres, i a uns quilòmetres més amunt ens deixaven tranquils. Hi vam anar molts estius, i va ser on vaig aprendre a fer de pagès amb l'avi, amb qui anàvem al bosc i a caçar. Era la meva arcàdia particular.

—**Però va anar a l'escola a Figueres.**

—Sí, va ser als Fossos. Quan van començar les classes després de la guerra encara hi havia molts vidres trencats a les finestres, i tinc el record ben viu de veure com els fusters els anaven canviant. Era una educació en castellà, autoritària i distant, amb unes aules fredes físicament i moral. A més, alguns cursos hi vaig estar intern, ja que la mare va tenir tifus, i els va semblar que això era el millor per a tots plegats. En el centre hi vaig estar deu anys, vaig fer-hi la primària i fins al final del batxillerat, que durava set cursos i acabava amb la Prova d'Estat. D'aquest període fosc de la meua vida he escrit un llibre, que no s'ha imprès encara, que es titula *Els Fossos de Figueres (1940-1950), 10 anys de masturbacions*.

—**Després van venir els dubtes de què faria professionalment.**

—Sempre m'ha agradat escriure. Ha estat una dèria que tinc des de petit, i semblava que un cop feta la Prova d'Estat havia de seguir el camí habitual, que era estudiar filosofia i lletres, però no ho vaig fer, i me'n vaig anar durant uns anys a fer de pagès al mas de l'avi, on tenia temps per pensar i per escriure. Anava a Figueres, on fèiem unes tertúlies al bar Novel, a baix de la Rambla, amb l'Albert Carreras, Fages de Climent, Evarist Vallès, Bartomeu Massot i Vicenç Burgas, que una vegada va escriure que jo anava per escriptor «tremendista». Eren aquelles xerrades en què es parlava de tot i que eren tan freqüents en aquells foscos anys del primer franquisme.

Vaig publicar a la revista *Canigó*, i més endavant vaig formar-ne part de l'equip de redacció. No tinc guardat tot el material que he escrit, però si no recordo malament el primer text va ser un conte

Vaig començar amb l'edició de llibres, que és la meua vocació, i n'hem fet molts. Ara arriba al miler el nombre de títols editats

que es titulava «*El viejo y la peseta*», que va sortir el març de 1956. També vaig col·laborar en el diari *Los Sitios*. Allà vaig tenir la primera enganxada per culpa d'un text titulat «*Gris sobre la ciudad*», on parlava de Figueres en uns termes que no van agradar i van aixecar una certa polseguera en els setmanaris figuerencs, sobretot a *Vida Parroquial*. També va enfurismar l'alcalde Ramon Guardiola, que era sabater, un altre article titulat «*Zapatero, a tus zapatos*». Abans la gent s'empipava fàcilment, justament el revés del que passa ara, que pots dir el que vulguis i ningú no reacciona.

—**Com es produeix el salt a Olot ?**

—A *Los Sitios* hi vaig conèixer el periodista Pastor Foraster, que a més era el director de *Radio Olot* i del setmanari *Arriba España*, i em va animar a col·

laborar-hi. I així ho vaig fer escrivint en una secció que es deia «Postal de Figueras», com si fos una mena de corresponsal, que de fet era l'únic que tenien. A la tardor del 1958 em van oferir la redacció en cap del setmanari i de la ràdio, i me'n vaig anar a viure a Olot. Tot això de redactor en cap era una collonada: eren títols ben sonants que no comportaven res. El director tenia la darrera paraula en les qüestions importants o en la publicació de qualsevol text que s'apartés de la glorificació de la ideologia feixista, que era automàticament censurat. Empràvem un llenguatge críptic, que havia de comunicar sense dir, i s'havia de llegir entre línies. Em vaig responsabilitzar d'una pàgina de notícies que havia d'escriure setmanalment i que es titulava «*De viernes a viernes*» —no cal recordar que

tot era escrit en castellà—, però era habitual haver d'acabar improvisant textos a l'última hora ja que no arribaven els que estaven compromesos. El problema de l'incompliment ha estat una constant que s'ha repetit en totes les revistes que he fet posteriorment.

—**Llavors va entrar a la centenària impremta Aubert...**

—*L'Arriba España* s'imprimia a ca l'Aubert, i hi passava tot el temps. Fins al punt que em vaig casar amb la Marta Aubert i Barberí, la filla de l'impressor. Tota la vida he estat treballant a la impremta, i ara el meu fill Joan hi continua al capdavant en la nova nau de Sant Joan les Fonts. A més de l'*Arriba España* vam editar les revistes *Pyrenne* —una bona revista tot i ser els primers anys del franquisme—, *Garrotxa*, *Doble-set*, *Gra de*

‘ *Empràvem un llenguatge críptic, que havia de comunicar sense dir, i s'havia de llegir entre línies.*

Fajol —la millor que s'ha fet a la comarca— *440 m, el Cartipàs* i alguna altra. Vaig fundar *El Puigsacalm*, però només en van sortir set números, ja que ens la van clausurar els franquistes. Vaig començar amb l'edició de llibres, que és la meva vocació, i n'hem fet molts. Ara arriba al miler el nombre de títols editats. Voldria ressaltar les edicions de bibliòfil de l'enyorat Miquel Plana, que ens ha deixat fa poc. Amb en Miquel vam fer més de cent cinquanta títols, el primer dels quals va ser *Un núvol empès per la tramuntana*, amb imatges seves i un text meu, i el darrer, *Colofons*, va repetir la història. Amb molts dels autors amb qui he treballat hem acabat tenint una gran relació d'amistat.

—Els seus primers textos eren en castellà. Quan comença a escriure en el nostre idioma?

—Va ser a finals dels anys seixanta quan vaig començar a escriure en català, cosa que he fet sempre més, però no en sabia, com la majoria de gent escolaritzada en aquell trist període. El meu primer corrector va ser el meu sogre, que dominava el català a la perfecció, però desitjava un mestre per aprendre'l, no sols un bon corrector. Així, un grup de persones vam rebre classes a l'Orfeó de Marçal Casanovas, que recordo molt bé.

La pressió del franquisme va ser brutal, i a la gent que tenia una bona formació en llengua catalana li feia por d'ensenyar-la, perquè no sabia les conseqüències que això podia tenir. El franquisme va aconseguir que tothom tingués por. Justament estic acabant d'escriure una història dels anys seixanta a Olot, en què surten molts dels protagonistes d'aquells moments, tant els que estaven a primera fila com els que van romandre a l'ombra.

—Repassar la seva obra publicada en forma de llibres i articles en revistes és una tasca complexa per extensa. Ha escrit notícies, articles d'opinió, crítiques d'art, ha fet narrativa, monografies —sobretot d'artistes— i llibres de cuina. Segurament que encara alguna cosa més. La Garrotxa ha estat la temàtica més tractada, però l'Empordà ha continuat sempre molt present en els seus textos.

—Home, l'Empordà és al costat de casa, i hi he anat sovint, tant al mas de Vilafant com a Cadaqués, d'on era la meva àvia paterna. He col·laborat en l'edició de moltes obres empordaneses, com facsímils, les darreres de Fages de Climent, però també d'altres autors, i per a galeries d'art i particulars. La Garrotxa i l'Empordà són dues comarques que m'estimo molt: són meves.

—Parlem de la seva llarga responsabilitat en l'organització dels Premis Ciutat d'Olot.

—A Olot hi havia dos setmanaris: l'*Arriba España*, que, com el seu nom indica, era l'òrgan del Movimiento, i la *Misión*, a l'empara de l'Església, i fèiem la festa patronal per sant Francesc de Sales per separat: si uns anaven a dinar a la Moixina, els altres al restaurant del costat, a la Deu. Érem pocs i malavinguts. *Misión* organitzava un premi de narrativa des de 1960, i en l'edició de l'any 1966 el vaig guanyar, i em van venir a buscar al restaurant del costat per recollir el premi. Va ser el detonant per replantejar-nos si havíem de continuar separats, i en la sobretaula va sorgir la idea de fer la festa conjuntament, i organitzar els Premis Ciutat d'Olot, que es van fer per primera vegada l'any 1967, i s'hi van concedir els premis *Misión*, de narrativa; el de l'Ajuntament, de narrativa d'un autor local, i el Premi de poesia, que ja formaven part de les darreres convocatòries anteriors, i ara s'hi afegia el Premi *Arriba España* per a reportatges periodístics i el Ràdio Olot per a guions radiofònics. Amb els anys es van canviar premis i ampliar plantejaments. Juntament amb l'Arcadi Vilanova, Xicu Casas, Francesc Gelada,

La pressió del franquisme va ser brutal, i a la gent que tenia una bona formació en llengua catalana li feia por ensenyar-la

Pere Serrat i algun altre, vaig estar en l'organització fins al 2000, el segon any de l'alcaldia del socialista Lluís Sacrest, quan vam creure que havíem de plegar, i ara és l'Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot l'organitzador.

—**La seva faceta de crític d'art és remarkable. Segurament que ha estat la persona que durant anys ha tingut més prestigi en matèria artística a Olot i més enllà. Les seves opinions pesaven d'una manera decisiva en amplis sectors de la societat.**

—L'he patit molt, aquest prestigi que dius. He conegut persones que intervenien en art creient que feien un negoci, que el dia que la fàbrica no funcionés tindrien un capital, i s'han trobat que de la pintura que van acumular ara no en paguen res, absolutament res. He pensat moltes vegades que no havia d'haver escrit alguna de les crítiques que vaig signar i que van poder tenir

influència. Tinc l'anècdota que un jove pintor em va venir a trobar i em va demanar que fes un bon comentari de la seva exposició, ja que un familiar estava molt malalt, i no suportaria una opinió adversa. Va ser el cop decisiu per deixar definitivament la crítica de les exposicions que es feien a Olot, on durant anys hi va haver una gran eferescència, amb moltes sales d'art que quinzenalment canviaven l'artista.

—**Parlem de la seva afeció per la cuina.**

—Des de sempre he remenat per la cuina. De jove anava els estius a Cadaqués, a casa de les ties, i veia com el cuiner de can Niceto, que tothom coneixia per cal Manco, feia els seus guisats. Les escòr-pores d'en Niceto eren insuperables. Ell em va fer agafar l'interès definitiu, i em va deixar els primers llibres de cuina. A Olot vam fundar el Casalot, contracció de «cassola» i «Olot», on ens trobàvem

i cuinàvem: un costum basc amb la diferència que aquí, des del primer moment, vam admetre dones. D'aquesta manera m'he anat introduint en aquest món, que m'apassiona, i he acabat escrivint uns quants llibres de cuina garrotxina. És una cuina gens sofisticada, amb carn, caça i peix, sense les manipulacions que transformen els gustos, com fan tots aquests *adrianets*, que són molt cars i perillosos.

Ha estat president del Cine Club, d'Òmnium Cultural a la Garrotxa, i present en molts actes culturals i cívics, motiu pel qual ha rebut distincions com les Ales a la Cultura el 2010, el màxim guardó que dóna la ciutat d'Olot com a reconeixement a una trajectòria en el terreny cultural. És modest amb autoritat, compromès i lliure.

Joan Sala és historiador de l'art.

He pensat moltes vegades que no havia d'haver escrit alguna de les crítiques artístiques que vaig signar i van poder tenir influència